



## Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO  
NILS WAHL IŠVADA,  
pateikta 2018 m. kovo 21 d.<sup>1</sup>

**Byla C-109/17**

**Bankia SA**  
**prieš**  
**Juan Carlos Marí Merino**  
**Juan Pérez Gavilán**  
**María de la Concepción Marí Merino**

(*Juzgado de Primera Instancia No 5 de Cartagena* (Kartachenos pirmosios instancijos teismas Nr. 5, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Vartotojų apsauga – Direktyva 2005/29/EB – Įmonių vykdoma nesąžininga komercinė veikla vartotojų atžvilgiu – Hipoteka užtikrinta paskolos sutartis – Pakartotinis turto vertinimas prieš parduodant aukcione – Nesąžiningos komercinės veiklos peržiūra per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą – „Pakankami ir veiksmingi būdai“ kovoti su nesąžininga komercine veikla – Ryšys su Direktyva 93/13/EEB – Galimybė nacionaliniam teismui užtikrinti elgesio kodekso vykdymą pagal Direktyvą 2005/29“

1. Ar nesąžiningos komercinės veiklos klausimas gali būti keliamas vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai *ex officio* arba vienos iš šalių prašymu, siekiant užtikrinti vartotojų apsaugą, kaip nustatyta Direktyvoje 2005/29/EB<sup>2</sup>? Tai yra esminis klausimas byloje, kuria rėmėsi *Juzgado de Primera Instancia No 5 de Cartagena* (Kartachenos pirmosios instancijos teismas Nr. 5, Ispanija).

2. Klausimas, kuris buvo iškeltas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėtoje byloje, primena panašius klausimus, kuriuos nagrinėjo Teisingumo Teismas, remdamasis Direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais<sup>3</sup>. Todėl vienas iš šios išvados aspektų bus susijęs su dviejuose vartotojų apsaugą reglamentuojančiuose dokumentuose numatytu apsaugos lygių analizavimu.

1 Originalo kalba: anglų.

2 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL L 149, 2005, p. 22).

3 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288). Pirmiausiai žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimą *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164).

## I. Teisinis pagrindas

### A. Sąjungos teisė

3. Direktyvos 2005/29 2 straipsnio f punkte „elgesio kodeksas“ apibrėžiamas kaip „susitarimas arba taisyklių rinkinys, kurio nenustato valstybės narės įstatymai ir kiti teisės aktai ir kuris apibrėžia prekybininkų, saistomų šio kodekso vienoje arba keliose konkrečiose komercinės veiklos srityse arba verslo sektoriuose, elgesį“.

4. Direktyvos 2005/29 taikymo sritis jos 3 straipsnyje apibrėžiama taip:

„1. Ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu, kaip nustatyta šios direktyvos 5 straipsnyje, prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo bei jo metu.

2. Ši direktyva nepažeidžia sutarčių teisės, ypač taisyklių dėl sutarties galiojimo, sudarymo arba padarinių.

<...>

4. Jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarauja kitoms Bendrijos taisyklėms, reglamentuojančioms konkrečius nesąžiningos komercinės veiklos aspektus, pastarosios turės viršenybę ir bus taikomos tiems konkrečioms aspektams.

<...>“

5. Direktyvos 2005/29 10 straipsnyje („Elgesio kodeksai“) nustatyta:

„Ši direktyva nepašalina už elgesio kodeksą atsakingų subjektų vykdomos nesąžiningos komercinės veiklos kontrolės, kurią valstybės narės gali skatinti, galimybės ir galimybės 11 straipsnyje nurodytiems asmenims bei organizacijoms kreiptis pagalbos į tokius subjektus, jei kreipimasis į tokius subjektus yra papildoma priemonė tame straipsnyje nurodytoms teisminėms ir administracinėms procedūroms.

Kreipimasis į tokius kontrolės organus niekada nelaikomas lygiaverčiu 11 straipsnyje numatytam kreipimuisi į teismines arba administracines institucijas.“

6. Šios direktyvos 11 straipsnyje pateikiamos jos nuostatų vykdymo užtikrinimo gairės. Jame numatyta:

„1. Kad šios direktyvos nuostatų būtų laikomasi vartotojų interesais, valstybės narės užtikrina pakankamus ir veiksmingus būdus kovoti su nesąžininga komercine veikla.

Tokie būdai – tai teisinės nuostatos, pagal kurias asmenys ar organizacijos, kurie pagal nacionalinės teisės aktus laikomi turinčiais teisėtą interesą kovoti su nesąžininga komercine veikla, įskaitant konkurentus, galėtų:

(a) pradėti bylą dėl tokios nesąžiningos komercinės veiklos;

ir (arba)

(b) tokią nesąžiningą komercinę veiklą apskųsti administracinei institucijai, kuri kompetentinga priimti sprendimus dėl skundų ar pradėti atitinkamą teisinį bylos nagrinėjimą.

<...>

2. Pagal 1 dalyje nurodytas teisinės nuostatos valstybės narės teismams ir administracinėms institucijoms suteikia įgaliojimus, kurie, tais atvejais, kai jie mano, kad tokios priemonės, atsižvelgiant į visus interesus ir ypač į viešąjį interesą, yra būtinos, juos įgalintų:

(a) nurodyti nutraukti nesąžiningą komercinę veiklą arba pradėti atitinkamą teisinį bylos dėl tokios nesąžiningos komercinės veiklos nutraukimo nagrinėjimą;

arba

(b) jei nesąžininga komercinė veikla dar nebuvo vykdoma, bet kyla jos vykdymo grėsmė, uždrausti šią veiklą arba pradėti atitinkamą teisinį bylos dėl tokios veiklos uždraudimo nagrinėjimą,

net neturint įrodymų apie prekybininko tikruosius nuostolius ar žalą arba sąmoningą ketinimą ar aplaidumą.

<...>“

7. Pagal Direktyvos 2005/29 13 straipsnį „Sankcijos“ numatyta, kad „valstybės narės numato sankcijas už nacionalinių nuostatų, priimtų taikant šią direktyvą, pažeidimus ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti jų vykdymą. Šios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios“.

## **B. Ispanijos teisė**

### *1. Nesąžiningos konkurencijos įstatymas*

8. 1991 m. sausio 10 d. *Ley de Competencia Desleal* (Nesąžiningos konkurencijos įstatymas) su pakeitimais, padarytais 2009 m. gruodžio 30 d. Įstatymu Nr. 29, 4, 5, 7 ir 8 straipsniuose nustatytos veiksmų, kurie turi būti laikomi nesąžiningais, rūšys tarp prekyautojų ir vartotojų pagal Ispanijos teisę.

9. Nesąžiningos konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje numatyti veiksmai, kurių gali būti imtasi prieš nesąžiningą konkurenciją, ir jame, be kita ko, numatyta: i) ieškinys dėl nesąžiningos konkurencijos pripažinimo; ii) ieškinys, kuriuo siekiama, kad būtų nutraukta nesąžininga veikla arba būtų uždrausta ja užsiimti ateityje; iii) ieškinys dėl nesąžiningos konkurencijos padarinių panaikinimo; ir iv) ieškinys dėl nesąžiningos veiklos sukeltos žalos ir nuostolių atlyginimo, jeigu yra atsakingo asmens kaltė ar jis veikė tyčia.

### *2. Bendrasis įstatymas dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos*

10. 2007 m. lapkričio 16 d. Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 1/2007, iš dalies pakeistu 2009 m. gruodžio 30 d. Įstatymu Nr. 29, patvirtintas Bendrasis įstatymas dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos (*Ley General de Defensa de Consumidores y Usuarios*) apibrėžia komercinę veiklą ir nustato tam tikros informacijos pateikimo reikalavimus prekyautojams sprendžiant ginčus su vartotojais.

### *3. Karaliaus dekretas-įstatymas Nr. 6/2012*

11. Kovo 9 d. Karaliaus dekretu-įstatymu Nr. 6/2012 nustatytas geros praktikos kodeksas, prie kurio savanoriškai galėtų prisijungti kredito įstaigos („Geros bankininkystės praktikos kodeksas“). Kodeksas skatina Ispanijos finansų sektorių dalyvauti siekiant palengvinti sunkią ekonominę ir socialinę padėtį po 2008 m. krizės restruktūrizuojant skolininko buveinės hipoteka užtikrintas skolas. Tai daroma trimis priemonėmis: i) hipotekos restruktūrizavimu; ii) grąžintino kapitalo mažinimu; ir iii) *datio in solutum*, t. y. atiduodant turtą visai skolai apmokėti.

12. Karaliaus dekreto-įstatymo 5 straipsnyje numatyta, kad kai tik kredito įstaiga sutinka laikytis Geros bankininkystės praktikos kodekso, šio kodekso nuostatos tampa privalomos.

13. Pagal 6 straipsnį Geros bankininkystės praktikos kodekso nuostatų laikymąsi stebės priežiūros komitetas. Skundai dėl kredito įstaigos galimo kodekso reikalavimų neįvykdymo gali būti pateikiami *Banco de España* (Ispanijos bankas).

#### 4. Civilinio proceso kodeksas

14. Išieškavimo iš hipoteka įkeisto turto vykdymo ir kitų vykdomųjų dokumentų nuostatos Ispanijoje yra įtvirtintos *Ley de Enjuiciamiento Civil* (Civilinio proceso kodeksas). Šio kodekso redakcija, kuri taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės, yra iš dalies pakeista 2009 m. lapkričio 3 d. Įstatymu Nr. 13<sup>4</sup> ir 2013 m. gegužės 14 d. Įstatymu Nr. 1<sup>5</sup>.

15. Civilinio proceso kodekso 517 straipsnyje nurodyti oficialūs dokumentai, kurių pagrindu galima išieškoti.

16. 552 straipsnis numato galimybę teismui savo iniciatyva patikrinti prašymus dėl neteisminių dokumentų vykdymo, bet šis patikrinimas turi apsiriboti tik atitinkamo vykdomojo dokumento nesąžiningomis sąlygomis.

17. 670 straipsnis reglamentuoja atvejus, kai kreditorius priima geriausią pasiūlymą, atlieka mokėjimą ir įsigyja turtą iš varžytinių. Minėta nuostata siekiama užtikrinti, kad daugeliu atvejų didžiausią pasiūlymą pateikęs asmuo arba šalis, prašanti vykdyti išieškojimą, sumokėtų bent 70 % iš varžytinių parduodamo turto pradinės kainos. Tais atvejais, kai šalis, prašanti vykdyti išieškojimą, nepasinaudoja galimybe prašyti perduoti turtą jai, turtas parduodamas didžiausią pasiūlymą pateikusiam asmeniui net ir tuo atveju, kai tokio asmens pasiūlymas nesiekia 70 % pradinės kainos. Tokiu atveju pasiūlyta kaina turi būti didesnė nei 50 % per vertinimą nustatytos turto vertės arba, jeigu ši suma yra mažesnė, bent padengti išieškomą sumą.

18. Civilinio proceso kodekso 671 straipsnyje reglamentuojamas atvejis, kai per varžytines nepateikiama nė vieno pasiūlymo. Tokiu atveju pasibaigus varžytinėms kreditorius per 20 dienų gali paprašyti perduoti jam turtą. Jeigu turtas yra skolininko gyvenamasis būstas, jis perduodamas už 70 % pradinės varžytinių kainos; arba jeigu kreditoriui bendra paskolinta suma yra mažesnė nei ši procentinė dalis, turtas perduodamas už 60 % pradinės varžytinių kainos. Jeigu kreditorius nepasinaudoja šia galimybe, teismas skolininko prašymu gali nurodyti nutraukti išieškavimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą.

19. 682 straipsnis reglamentuoja išieškavimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros prielaidas. Jame nustatyta, kad tam, kad būtų pradėta išieškavimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, būtina, kad hipotekos lakšte būtų nurodyta kaina, kuria suinteresuotieji asmenys įvertino turtą arba įkeistą turtą, ir kuri varžytinėse bus laikoma pradine kaina. Pradinė kaina jokių būdu negali būti mažesnė nei 75 % sudarant paskolą nustatytos turto vertės.

20. 695 straipsnio 1 dalyje nurodytas išsamus prieštaravimo dėl priverstinio hipoteka įkeisto turto pardavimo pagrindų sąrašas. Šie pagrindai yra: i) garantijos arba garantija užtikrinto išipareigojimo išnykimas; ii) su mokėtina suma susijusi klaida, kai garantija užtikrinta skola kyla iš prasiskolintos sąskaitos ir dėl to būtina uždaryti sąskaitą tarp šalies, prašančios vykdyti išieškojimą, ir šalies,

4 Dėl procesinės teisės aktų reformos kuriant naują teismų tarnybą.

5 Nustatantis priemonės siekiant sustiprinti hipotekos skolininkų, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos apsaugą.

prieštarajaunčios išieškojimui; iii) jei dėl kilnojamojo turto numatyta išieškojimo procedūra susijusi su hipoteka arba konfiskavimu, ankstesniu to paties turto konfiskavimu, kilnojamojo arba nekilnojamojo turto hipoteka arba atskyrimu; ir iv) nesąžininga sutarties sąlyga yra reikalavimo vykdymo arba mokėtinos sumos nustatymo pagrindas.

21. Civilinio proceso kodekso 698 straipsnio 1 dalyje savo ruožtu numatyta, kad bet kuris skolininko prieštaravimas, įskaitant prieštaravimus dėl nuosavybės teisę patvirtinančio dokumento negaliojimo ar pasibaigimo, skolos aiškumo, išnykimo ar dydžio, išnagrinėjamas atitinkamame teismo sprendime, tačiau tai jokių atvejų nesustabdo ir nenutraukia išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros.

## II. Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

22. 2006 m. Juan Carlos Marí Merino, María de la Concepción Marí Merino ir Juan Pérez Gavilán (toliau – skolininkai) sudarė hipoteka užtikrintą paskolos sutartį tokiomis sąlygomis: 166 000 EUR dydžio paskolos suma, 25 metų paskolos grąžinimo terminas ir 195 900 EUR įkeisto turto vertė.

23. 2009 m. sausio mėn. buvo padidinta paskolos suma ir grąžinimo terminas pratęstas iki 34 metų ir 4 mėnesių.

24. 2013 m. spalio mėn., kai grąžintina skolos suma siekė 102 750 EUR, paskolos sutartis buvo vėl pakeista skolininkų prašymu po to, kai jiems nepavyko sumokėti nustatytų paskolos grąžinimo įmokų 375 dienas. Siekiant nustatyti palankesnes paskolos sumos grąžinimo sąlygas dėl likusios 102 750 EUR negrąžintos paskolos sumos buvo nustatytas 40 metų grąžinimo terminas, taip pat pritarta dėl turto pardavimo neteisine tvarka. Be to, buvo nustatyta, kad turtas yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta. Dėl paskolos sutarties pakeitimo buvo atliktas pakartotinis hipoteka įkeisto turto vertinimas, kuris nuosmukį patiriančioje rinkoje buvo įvertintas 57 689,90 EUR.

25. Dėl to, kad skolininkai nesumokėjo devynių paskolos grąžinimo įmokų, 2015 m. kovo mėn. bankas pradėjo išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą, pateikdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui savo prašymą nurodyti skolininkams sumokėti skolą, o jiems nesumokėjus, parduoti hipoteka įkeistą turtą iš varžytinių ir per jas gauta suma padengti paskolintą sumą, palūkanas ir kitas išlaidas. Bankas nurodė, kad pradinė varžytinių kaina turi būti 57 684,90 EUR.

26. Skolininkai vėliau pateikė prieštaravimą dėl išieškojimo ir nurodė, kad sutartyje, kuria grindžiamas išieškojimas arba mokėtina suma, yra nesąžiningų sąlygų. Skolininkai teigė, kad nesąžiningos sąlygos buvo paskolos grąžinimo termino pailginimas ir naujas hipoteka įkeisto turto vertinimas. Skolininkai teigė, kad paskolos grąžinimo termino pailginimas buvo kaip jaukas jiems, kad sutiktų su gerokai sumažinta hipoteka įkeisto turto verte savo nenaudai. Tai aiškiai pablogino jų padėtį, todėl jų sutikimas su paskolos sutarties pakeitimu buvo esminė klaida dėl sutarties sąlygų. Kaip antrą prieštaravimo pagrindą jie nurodė, kad, atsižvelgiant į ekonominę situaciją, su kuria susiduria skolininkai, galima būtų taikyti Gerosios bankininkystės praktikos kodekse numatytas sąlygas, pagal kurias paskolos gavėjas gali būti atleidžiamas nuo prievolės grąžinti paskolą jam liekiant turto nuomininku. Be to, buvo pateiktas prašymas nutraukti išieškojimo procesą.

27. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo klausimas dėl galimos nesąžiningos banko komercinės veiklos, kiek tai susiję su 2013 m. spalio mėn. paskolos sutarties pakeitimu, ir dėl galimybės taikyti Direktyvą 2005/29.



28. Kilus abejonių dėl teisingo susijusių Direktyvos 2005/29 nuostatų aiškinimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Direktyvą 2005/29 reikia aiškinti taip, kad jos 11 straipsnis draudžia nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai reguliuojančias išieškojimą iš hipoteka įkeisto turto Ispanijoje (LEC 695 ir paskesni straipsniai, siejami su jo 552 straipsnio 1 dalimi), kuriose nenumatyta galimybės teismui vykdyti nesąžiningos komercinės veiklos kontrolę nei *ex officio*, nei vienos iš šalių prašymu, ir taip apsunkinama sutarčių arba aktų, kuriuose gali būti nesąžininga komercinė veikla, teismo kontrolė arba jai užkertamas kelias?
2. Ar Direktyvą 2005/29 reikia aiškinti taip, kad jos 11 straipsnis draudžia nacionalinės teisės nuostatas, kaip antai Ispanijos teisės nuostatas (2012 m. kovo 9 d. Karaliaus dekreto-įstatymo Nr. 6/2012 5 ir 6 straipsniai, siejami su šio įstatymo 15 straipsniu), pagal kurias neužtikrinama, kad bus faktiškai laikomasi elgesio kodekso, jeigu išieškotojas nusprendžia jo netaikyti?
3. Ar Direktyvos 2005/29 11 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis draudžia Ispanijos nacionalinės teisės nuostatas (2012 m. kovo 9 d. Karaliaus dekreto-įstatymo Nr. 6/2012 priedo 3 dalis, Gerosios [bankų] praktikos kodeksas), pagal kurias per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procesą vartotojui neleidžiama reikalauti, kad būtų įvykdytos elgesio kodekso nuostatos, konkrečiai kalbant, *datio in solutum* (turto atidavimas kaip mokėjimas) ir skolos pasibaigimo atveju?“

29. Rašytines pastabas šioje byloje pateikė *Bankia*, Ispanijos ir Airijos vyriausybės bei Komisija, visų jų žodiniai argumentai išdėstyti per 2018 m. vasario 7 d. posėdį.

### III. Analizė

30. Visi trys prejudiciniai klausimai iš esmės susiję su teisingu Direktyvos 2005/29 11 straipsnio aiškinimu.

31. Konkrečiai kalbant, pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar Direktyvos 2005/29 11 straipsnyje nustatyta pareiga, kad valstybės narės užtikrintų „pakankamus ir veiksmingus būdus“ kovoti su nesąžininga komercine veikla, draudžia nacionalinės teisės nuostatas, kurios neleidžia vykdyti šios direktyvos nuostatų vykdant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą.

32. Antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar tokie pakankami ir veiksmingi būdai taip pat turi užtikrinti ir elgesio kodekso laikymąsi. Kitaip tariant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti teisines priemones, kuriomis gali pasinaudoti vartotojas pagal Direktyvą 2005/29 tais atvejais, kai prekybininkas nesilaiko elgesio kodekso.

33. Atsakydamas į pirmąjį klausimą išanalizuosiu sąvoką „pakankami ir veiksmingi būdai“ pagal Direktyvos 2005/29 11 straipsnį ir išnagrinėsiu klausimą, ar turi būti laikomasi direktyvos nuostatų vykdant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūras, siekiant užtikrinti direktyvos veiksmingumą. Paskui atsakydamas į antrąjį ir trečiąjį klausimus aptarsiu elgesio kodekso vaidmenį kovojant su nesąžiningą komercine veikla, numatyta Direktyvoje 2005/29.

## A. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

### 1. Įžanginės pastabos

34. Vartotojų svarba kuriant vidaus rinką jau seniai pripažinta Sąjungos teisėje<sup>6</sup>. Į vartotojų apsaugos reikalavimus turi būti atsižvelgiama ne tik nustatant bei įgyvendinant ES politikos ir veiklos kryptis<sup>7</sup>, bet ir priimant konkrečius ES teisės aktus, susijusius su vartotojų apsauga<sup>8</sup>. Šiais teisės aktais siekiama dviejų pagrindinių tikslų. Viena vertus, norima užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą, kad vartotojai galėtų ieškoti geriausių pasiūlymų bet kurioje valstybėje narėje; kita vertus, jais siekiama sukurti sistemą, kuri sudarytų palankesnes sąlygas tarpvalstybinei prekybai ir supaprastintų prieigą prie rinkų, esančių už valstybės ribų, ir taip skatintų konkurenciją.

35. Visais ES vartotojų teisės aktais siekiama rasti tinkamą pusiausvyrą tarp vartotojų ir įmonių skatinimo sudaryti tarpvalstybinius sandorius. Vartotojus skatina aukšto lygio vartotojų apsauga, tačiau įmonės atbaido per aukštas biurokratijos lygis. Dėl šios dichotomijos teisinis pagrindas yra fragmentiškas, nes jį sudaro įvairūs teisiniai dokumentai, nustatantys skirtingus vartotojų apsaugos lygius ir formas.

36. Direktyva 2005/29 yra pamatinis dokumentas, nustatantis pagrindinius įmonių ir vartotojų tarpusavio sąveikos principus, kurį, jei reikia, papildo specifinių sektorių teisės aktai<sup>9</sup>. Ši direktyva yra maksimalaus suderinimo dokumentas. Išskyrus Direktyvoje 2005/29 aiškiai nustatytas išlygas<sup>10</sup>, ja užtikrinamas bendras aukštas vartotojų apsaugos lygis valstybėse narėse<sup>11</sup>.

37. Direktyva 2005/29 siekiama užtikrinti vartotojų apsaugos lygį įmonių ir vartotojų tarpusavio santykiuose, visoje Europos Sąjungos teritorijoje sukuriant plataus masto komercinės veiklos kontrolės mechanizmus, galinčius daryti poveikį vartotojų elgesiui<sup>12</sup>. Tai įgyvendinama sukuriant sankcijų sistemą, kuria siekiama atgrasyti prekybininkus nuo nesąžiningos komercinės veiklos ir užbaigti egzistuojančius nesąžiningus veiksmus<sup>13</sup>.

38. Direktyva išsiskiria labai plačia dalykine taikymo sritimi<sup>14</sup>. Direktyvos 2005/29 2 straipsnio d dalyje nustatyta, kad „komercinė veikla – tai bet kuris prekybininko atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą“. Be to, direktyva taikoma įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo ir jam vykstant<sup>15</sup>.

6 Žr. 1975 m. balandžio 14 d. Tarybos rezoliuciją dėl Europos ekonominės bendrijos vartotojų apsaugos ir informavimo politikos preliminarios programos (OL C 92, 1975, p. 1). Taip pat žr. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 38 straipsnį, kuriuo buvo kodifikuota ankstesnė jurisprudencija.

7 Žr. SESV 12 straipsnį.

8 Šiuo metu yra apie 90 Sąjungos teisės aktų, susijusių su vartotojų apsaugos klausimais.

9 Žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios direktyvas 84/450/EEB, 97/7/EB ir 98/27/EB (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva), COM(2003) 356 galutinis.

10 Žr. Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 9 dalį.

11 Žr. Direktyvos 2005/29 11 konstatuojamąją dalį.

12 Žr. Direktyvos 2005/29 11 konstatuojamąją dalį ir 5 straipsnio 1 dalį.

13 Žr. Direktyvos 2005/29 11 ir 13 straipsnius ir šiuo klausimu – 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimą *UPC Magyarország* (C-388/13, EU:C:2015:225, 57 ir 58 punktai).

14 Žr. 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimą *UPC Magyarország* (C-388/13, EU:C:2015:225, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

15 Žr. Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 1 dalį kartu su 2 straipsnio c punktu. Taip pat žr. 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimą *UPC Magyarország* (C-388/13, EU:C:2015:225, 36 punktas).

39. Direktyvos 2005/29 5 straipsnyje draudžiamos trys nesąžiningos komercinės veiklos rūšys. Komercinė veikla yra nesąžininga, jeigu prieštarauja profesinio atidumo reikalavimams ir iš esmės iškreipia arba gali iš esmės iškreipti vartotojo sprendimą dėl sandorio<sup>16</sup>. Visomis aplinkybėmis draudžiama ta komercinė veikla, kuri yra klaidinanti ir agresyvi<sup>17</sup>. Galiausiai direktyvoje pateikiamas nesąžiningos komercinės veiklos, kuri yra draudžiama, sąrašas<sup>18</sup>. Priešingai nei dvi pirmosios nesąžiningos veiklos kategorijos, I priede pateikiama komercinė veikla yra bet kuriomis aplinkybėmis nesąžininga ir dėl jos kiekvienu atveju nebūtina atlikti atskiro vertinimo.

40. Pareiga įgyvendinti direktyvos nuostatas tenka valstybėms narėms, kurios, vadovaudamosi Direktyvos 2005/29 11 straipsnio nuostatomis, privalo užtikrinti „pakankamus ir veiksmingus būdus“ tam, kad galėtų kovoti su nesąžininga komercine veikla. Pirmasis klausimas yra susijęs su šio reikalavimo ir jo pagrindu valstybėms narėms tenkančių įsipareigojimų aiškinimu.

## 2. „Pakankami ir veiksmingi būdai“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 11 straipsnį

41. Pagal Direktyvos 2005/29 11 straipsnį „pakankami ir veiksmingi būdai“ gali būti laikomi teisinėmis nuostatomis, pagal kurias galima pradėti bylą dėl nesąžiningos komercinės veiklos arba apskųsti tokią nesąžiningą komercinę veiklą administracinei institucijai su galimybe perduoti teisminei peržiūrai. Teismams ir administracinėms institucijoms, kuriems pavesta užtikrinti direktyvos laikymąsi, turi būti suteikti įgaliojimai nutraukti nesąžiningą komercinę veiklą arba, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, uždrausti tokią veiklą nuo pat pradžių. Be to, 13 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės turi sukurti tinkamą sankcijų sistemą nesąžiningą komercinę veiklą vykdantiems asmenims.

42. Pagal 11 straipsnio formuluotę ir kontekstą valstybė narė neįpareigojama nustatyti kurios nors specifinės procedūros, kaip antai išieškojimo iš hipoteka užtikrinto turto procedūros atveju užtikrinti nesąžiningos komercinės veiklos peržiūrą.

43. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją Direktyva 2005/29 valstybėms narėms suteikiama diskrecija pasirinkti nacionalines priemones, skirtas kovai su nesąžininga komercine veikla, tačiau su sąlyga, kad jos bus pakankamos ir veiksmingos ir kad tokiu pagrindu paskirtos sankcijos bus veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios<sup>19</sup>.

44. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodo, kad Ispanijos teisės aktų leidėjo numatyti būdai, skirti kovoti su nesąžininga komercine veikla, nėra veiksmingi, nes jie nenumato nesąžiningos komercinės veiklos peržiūros galimybės per supaprastintus procesus, kaip antai per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą.

45. Veiksmingumo principas reikalauja, kad teisės, kurias garantuoja Sąjungos teisė, būtų įgyvendinamos veiksmingai ir kad Sąjungos teisės taikymas netaptų neįmanomas arba pernelyg sudėtingas dėl nacionalinio procesinio teisės akto nuostatos<sup>20</sup>.

46. Direktyva 2005/29 apsiriboja sankcijų taikymu tik prekybininkams ir negarantuoja vartotojų teisės į teisių gynimo priemonę. Priešingai, nei teigiama Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalyje<sup>21</sup>, kurioje aiškiai numatyta, kad teisinės tokių veiksmų pasekmės gali būti konkrečios sutarties sąlygos arba visos sutarties pripažinimas negaliojančia, Direktyvoje 2005/29 tokių nuostatų nėra.

<sup>16</sup> Žr. Direktyvos 2005/29 5 straipsnio 2 dalį.

<sup>17</sup> Žr. Direktyvos 2005/29 5 straipsnio 4 dalį ir 6–9 straipsnius.

<sup>18</sup> Žr. Direktyvos 2005/29 5 straipsnio 5 dalį kartu su I priedu.

<sup>19</sup> Žr. 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimą *UPC Magyarország* (C-388/13, EU:C:2015:225, 57 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

<sup>20</sup> Žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Jörös* (C-397/11, EU:C:2013:340, 29 punktą).

<sup>21</sup> Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:



47. Svarbu pažymėti, kad Direktyvoje 2005/29 nustatyta, kad jos taikymas nepažeidžia sutarčių teisės, ypač taisyklių dėl sutarties galiojimo, sudarymo arba padarinių<sup>22</sup>. Kaip pažymėjo Ispanijos vyriausybė, vien išvada apie nesąžiningos komercinės veiklos buvimą negali sukurti jokių teisinių pasekmių sutartiniams prekybininko ir vartotojo santykiams<sup>23</sup>.

48. Priešingai, Direktyva 2005/29 siekiama taikyti sankcijas tam prekybininkui, kuris vykdo nesąžiningą komercinę veiklą. Tam, kad Direktyvos 2005/29 įgyvendinimas būtų veiksmingas, valstybės narės turi pareigą sukurti tinkamą sankcijų sistemą, kuri būtų taikoma nesąžiningą komercinę veiklą vykdančioms prekybininkams<sup>24</sup>.

49. Ispanijos teisėje numatyta, kad nesąžiningą komercinę veiklą galima patvirtinti per procesą dėl pripažinimo. Tačiau toks procesas dėl pripažinimo neturi sustabdomojo poveikio išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai, be to, bylą nagrinėjantis teisėjas negali skirti ir laikinųjų apsaugos priemonių.

50. Lieka neaišku, ar siekiant užtikrinti Direktyvos 2005/29 veiksmingumą reikėtų suteikti teisėjams įgaliojimus per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą skirti direktyvoje numatytas sankcijas arba numatyti, kad procesas dėl pripažinimo, kuriuo siekiama patvirtinti nesąžiningos komercinės veiklos buvimą faktą, jei toks pradamas, turėtų stabdomąjį poveikį.

### 3. Direktyvos 2005/29 taikymas per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą

51. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją kiekvienas atvejis, kai reikia atsakyti į klausimą, ar dėl nacionalinės proceso teisės nuostatos tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga taikyti Sąjungos teisę, nagrinėtinas atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visam procesui, proceso eigą ir jo ypatybes įvairiose nacionalinėse institucijose<sup>25</sup>.

52. Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros tikslas – vykdyti hipoteka grindžiamą vykdytiną dokumentą. Tokia procedūra reiškia, kad turtas prieš tai buvo įkeistas ir kad kreditorius disponuoja vykdytinu dokumentu, kuris patvirtintas notarine tvarka ir įregistruotas žemės registre. Kreditorius gali remtis šiuo dokumentu tuo atveju, jei skolininkas nevykdo savo *ultima ratio* įsipareigojimų dėl skolos grąžinimo. Priverstinio išieškojimo procedūros tikslas – užtikrinti neatidėliotinas ir veiksmingas priemones, kurios padeda įgyvendinti teises pagal patvirtintą dokumentą<sup>26</sup>.

53. Siekiant užtikrinti, kad procedūra būtų kuo veiksmingesnė, Ispanijos teisės aktų leidėjas apribojo prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto pareiškimo pagrindus. Be prieštaravimų dėl pačios hipotekos teisėtumo, po Teisingumo Teismo sprendimo, priimto byloje *Aziz*<sup>27</sup>, šie pagrindai buvo papildyti nuostata, kad teismo peržiūra ribojama tik nesąžiningų sutarties sąlygų patikrinimu vykdytiname dokumente.

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

22 Žr. Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 2 dalį.

23 Šiuo klausimu taip pat žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2012:144, 45 punktas) ir 2012 m. lapkričio 8 d. Nutartį *SKP* (C-433/11, EU:C:2012:702, 30 punktas). Dėl išsamesnio šio klausimo aptarimo žr. generalinės advokatės V. Trstenjak nuomonę byloje *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2011:788, 82–85 punktai).

24 Šiuo klausimu žr. 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimą *UPC Magyarország* (C-388/13, EU:C:2015:225, 58 punktas).

25 Žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Jörös* (C-397/11, EU:C:2013:340, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

26 Dėl išsamesnio šio klausimo aptarimo žr. mano nuomonę byloje *Sánchez Morcillo and Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2110, 60–64 punktai). Taip pat žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Aziz* (C-415/11, EU:C:2012:700, 55 punktas).

27 2013 m. kovo 14 d. Sprendimas *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164).

54. Iš tiesų minėtoje byloje, kuri buvo nagrinėjama atsižvelgiant į Direktyvą 93/13, Teisingumo Teismas nusprendė, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, galimybės peržiūrėti sutarties sąlygos sąžiningumą per išieškojimo iš hipoteka užtikrinto turto procedūrą nesudarymas galėtų nesąžiningai pažeisti vartotojo teises, nes tokiu atveju jis galėtų gauti tik kompensacinio pobūdžio apsaugą, kuri Teismo sprendimu nėra pilna ir veiksminga<sup>28</sup>. Dėl to buvo nuspręsta, kad nacionalinės teisės nuostatos yra draudžiamos pagal Sąjungos teisę<sup>29</sup>.

55. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo prašyme pažymi, kad tokie patys argumentai turėtų būti taikomi ir nesąžiningos komercinės veiklos atveju, nes procesas dėl pripažinimo neturi stabdomojo poveikio. Jei išieškojimas būtų įvykdytas iki sprendimo procese dėl pripažinimo priėmimo momento, dėl prekybininko, kurio veiksmai vartotojo atžvilgiu buvo nesąžiningi, priimto sprendimo įvykdymas galėtų tapti neįmanomas. Manoma, kad būtent dėl šios priežasties Komisija mano, jog sprendime byloje *Aziz* nurodyta jurisprudencija turėtų būti taikoma ir nagrinėjamoje byloje<sup>30</sup>.

56. Vis dėlto nagrinėjama byla turi būti atskirta nuo minėtos jurisprudencijos.

57. Direktyvoje 2005/29 vartotojui suteikiamos teisės skiriasi nuo tų, kurios nustatytos Direktyvoje 93/13. Pastarojoje numatyta, kad, nustačius nesąžiningą sąlygą sutartyje, tokia sąlyga arba visa sutartis turi būti pripažinta negaliojančia<sup>31</sup>. Taigi, Direktyvoje 93/13 numatoma teisinė apsaugos priemonė, turinti tiesioginių pasekmių sutartiniams prekybininko ir vartotojo santykiams. Tai dar viena priežastis, dėl kurios Teisingumo Teismas buvo linkęs taikyti šią galimybę ir per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą, ypač atsižvelgiant į tai, jog byla buvo susijusi su vartotojo būstu<sup>32</sup>.

58. Kita vertus, Direktyvoje 2005/29 nenumatoma jokių vartotojų sutartinių teisių gynimo priemonių ir, kaip jau paaiškinta, nustačius nesąžiningos komercinės veiklos buvimo faktą, direktyvos pagrindu konkrečiam prekybininkui skiriamos tik sankcijos<sup>33</sup>. Tokio fakto nustatymas negali sustabdyti priverstinio išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros, o proceso dėl pripažinimo rezultatas neturi jokių sutartinių pasekmių. Net jei sprendimas byloje dėl pripažinimo būtų priimtas po skolos išieškojimo, tai nebūtų laikoma nesąžiningu vartotojo padėties pabloginimu. Iš tikrųjų sprendimas byloje dėl pripažinimo apskritai neturi jokio poveikio vartotojo teisei padėčiai per išieškojimo iš hipoteka užtikrinto turto procedūrą.

59. Be to, šiuo konkrečiu atveju tariamai nesąžiningas vartotojo padėties pabloginimas yra susijęs ne su priverstinio išieškojimo procedūra, o su nauju turto vertinimu, kurio metu nustatyta vertė buvo naudojama apskaičiuojant pradinę turto kainą varžytinėse. Vartotojai baiminasi, kad už jų nuosavybę varžytinėse nebus pasiūlyta tokios kainos, kuri galėtų būti pasiūlyta, jei pradinė kaina būtų aukštesnė. Per Teisingumo Teismo posėdį Ispanijos vyriausybė pažymėjo, kad iki varžytinių pabaigos padėties pabloginimas, apie kurį kalba skolininkai, yra tik hipotetinis. Pati hipoteka arba skolos suma nėra ginčijama. Šiuo atveju veikia ginčijama skolos suma, kuri liks po to, kai varžytinės bus baigtos ir per jas gautomis pajamos bus padengta skola. Jei per procesą dėl pripažinimo teisėjas nustatytų nesąžiningos komercinės veiklos faktą, teisė į žalos atlyginimą galėtų būti suteikta ir po išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros. Todėl rezultatas skolininkams būtų toks pats, net jeigu priverstinio išieškojimo procedūra ir būtų sustabdyta iki tol, kol nebus priimta sprendimo byloje dėl pripažinimo.

28 Žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimą *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 60 punktas).

29 Žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimą *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 63 ir 64 punktai).

30 Nors atrodo, kad tai šiek tiek prieštarauja Komisijos tarnybų darbiniam dokumentui „Gairės dėl Direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos įgyvendinimo“ (SWD(2016) 163 galutinis), kuriame Komisija nurodo, kad Direktyva 2005/29, priešingai nei Direktyva 93/13, neturi jokių sutartinių padarinių (1.4.5 punktas).

31 Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis.

32 Šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Kušionová* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 62 ir paskesni punktai).

33 Žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2012:144, 45 punktas) ir 2012 m. lapkričio 8 d. Nutartį *SKP* (C-433/11, EU:C:2012:702, 30 punktas). Dėl išsamesnio šio klausimo aptarimo žr. generalinės advokatės V. Trstenjak išvadą byloje *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2011:788, 112–125 punktai).

60. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2005/29 nustatyta, jog valstybės narės turi numatyti pagreitintą procedūrą, skirtą kovoti su nesąžininga komercine veikla, tokia procedūra numatyta tik tais atvejais, kai teismų prašoma nutraukti nesąžiningą komercinę veiklą, o ne ten, kur nesąžininga komercinė veikla yra vertinama *ex post*<sup>34</sup>.

61. Taigi manau, kad tai, jog procesas dėl pripažinimo neturi stabdomojo poveikio, nereiškia, kad Direktyvos 2005/29 taikymas yra neįmanomas arba pernelyg sudėtingas net ir tais atvejais, kai nesąžiningos komercinės veiklos peržiūra yra negalima per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą.

62. Vis dėlto, kai teismas savo iniciatyva arba vienos iš proceso šalių prašymu iškelia klausimą dėl sutarties sąlygos peržiūros, siekiant nustatyti, ar ji yra nesąžininga pagal Direktyvą 93/13, kaip ir yra pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju<sup>35</sup>, tokiais atvejais egzistuoja tam tikros išlygos.

63. Vertinant, ar sutarties sąlyga yra sąžininga, būtina atsižvelgti į visas aplinkybes, susijusias su sutarties sudarymu. Išvada, kad komercinė veikla yra nesąžininga, yra tik vienas iš daugelio aspektų, kuriais atlikdamas tokį vertinimą gali vadovautis teismas<sup>36</sup>. Todėl, kadangi Direktyvoje 93/13 yra nustatyta būtinybė tinkamai įvertinti sutarties sąlygos nesąžiningumą, nesąžiningos komercinės veiklos peržiūra privalo būti numatyta ir per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą<sup>37</sup>. Tačiau šiomis aplinkybėmis nebūtina, kad išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto byla nagrinėjantis teisėjas galėtų pripažinti nesąžiningą komercinės veiklos pobūdį pagal Direktyvą 2005/29 ir skirti atitinkamas sankcijas. Nei oficialus pripažinimas, nei sankcijos negali turėti jokios įtakos priverstinio vykdymo procedūrai.

64. Be to, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas byloje *Pereničová and Perenič*, net ir nustačius nesąžiningos komercinės veiklos faktą, jis automatiškai nereiškia sutarties sąlygos nesąžiningumo, todėl nesudaro tiesioginio ir neatidėliotino pagrindo svarstyti, ar ir pati sutartis yra galiojanti pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį<sup>38</sup>. Remiantis Direktyva 93/13 reikalaujama, kad būtų įvykdytos papildomos sąlygos. Pavyzdžiui, svarstoma sutarties sąlyga negali būti ta, dėl kurios buvo atskirai derėtasi tarp prekybininko ir vartotojo<sup>39</sup>. Tačiau panašu, kad dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sąlygos buvo derėtasi. Skolininkai prašė pratęsti paskolos grąžinimo terminą ir bankas sutiko jį pratęsti, su sąlyga, kad hipoteka įkeistas turtas bus pakartotinai įvertintas. Todėl panašu, kad šis atvejis negali būti taikomas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo byloje. Bet kuriuo atveju, net ir tuomet, kai nacionalinis teismas nustato nesąžiningos komercinės veiklos egzistavimo faktą, jis privalo tinkamai atsižvelgti į visus Direktyvos 93/13 reikalavimus dėl sutarties sąlygos nesąžiningumo.

65. Atliekant tokią peržiūrą pakanka, kad būtų galimybė peržiūrėti sutarčių sąlygas remiantis Direktyva 93/13, kaip tai numatyta Ispanijos Civilinio proceso kodekso 695 straipsnyje. Nereikalaujama nustatyti atskirų prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto pareiškimo pagrindų pagal Direktyvos 2005/29 nuostatas. Kai nesąžininga komercinė veikla pavirsta nesąžininga sutarties sąlyga, galimybė peržiūrėti tokią veiklą numatyta per sutarties sąlygos peržiūros procedūrą pagal Direktyvą 93/13, atsižvelgiant ir į šioje direktyvoje vartotojams suteiktas teises.

34 Žr. Direktyvos 2005/29 11 straipsnio 2 dalies 3 punktą.

35 Pagrindinėje byloje skolininkai taip pat tvirtino, kad sutarties sąlyga, pateikiant naują įkeisto turto vertinimą, yra nesąžininga.

36 Žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2012:144, 42–44 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

37 Šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2012:144, 43 punktas); taip pat išsamiai šis klausimas aptartas generalinės advokatės V. Trstenjak išvadoje byloje *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2011:788, 115–125 punktai) ir generalinės advokatės J. Kokott išvadoje byloje *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2016:696, 128 punktas).

38 Žr. 2012 m. kovo 15 d. Sprendimą *Pereničová and Perenič* (C-453/10, EU:C:2012:144, 44–46 punktai).

39 Žr. Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį.

66. Taigi pagal Direktyvos 2005/29 11 straipsnį nedraudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriame nenumatyta nesąžiningos komercinės veiklos teismine peržiūra per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą teismų *ex officio* arba vienos iš šalių prašymu.

### **B. Antrasis ir trečiasis prejudiciniai klausimai**

67. Pateikdamas antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kokiomis teisių gynimo priemonėmis gali naudotis vartotojas pagal Direktyvą 2005/29 tais atvejais, kai prekybininkas nesilaiko elgesio kodekso.

68. Visos rašytines pastabas pateikusios šalys teigia, kad elgesio kodeksai negali būti įgyvendinami remiantis Direktyva 2005/29.

69. Įprastai kai kuriose valstybėse narėse naudojamais elgesio kodeksais siekiama apibrėžti elgesio normas ir standartus, kuriais prekybininkai gali savanoriškai vadovautis konkrečiame sektoriuje. Tokių savireguliacijos kodeksų paskirtis – išsiaiškinti vartotojams teisės aktų reikalavimus taip, kad jie žinotų arba apibrėžtų tam tikriems sektoriams taikomus standartus, jei tai nenumatyta teisės aktuose<sup>40</sup>. Todėl elgesio kodeksais taip pat siekiama kovoti su netinkamu prekybininkų elgesiu su vartotoju, o tai objektyviai sutampa su Direktyvos 2005/29 tikslu. Tačiau svarbiausia yra tai, kad kodeksai yra savireguliacijos dokumentai. Elgesio kontrolę vykdo tik tam tikro sektoriaus nariai, kurie įsipareigojo laikytis kodekso. Kita vertus, Direktyva 2005/29 reikalaujama, kad valstybės narės įgyvendintų jos nuostatas tik pagal įstatymo galią ir universaliu būdu.

70. Taigi, koks yra elgesio kodeksų vaidmuo atsižvelgiant į Direktyvą 2005/29 ir ar galima elgesio kodekso laikymąsi užtikrinti remiantis direktyva?

71. Direktyvoje 2005/29 sąvoka „elgesio kodeksas“ apibrėžiama kaip „susitarimas arba taisyklių rinkinys, kurio nenustato valstybės narės įstatymai ir kiti teisės aktai ir kuris apibrėžia prekybininkų, saistomų šio kodekso vienoje arba keliose konkrečiose komercinės veiklos srityse arba verslo sektoriuose, elgesį“<sup>41</sup>. Kaip pažymėjo Airija, elgesio kodeksai apibrėžiami kaip nesaistantys ir įstatymo galios neturintys dokumentai. Todėl siekis užtikrinti elgesio kodekso laikymąsi per teismus lyg ir prieštarauja tokiam apibrėžimui.

72. Direktyva 2005/29 numato tam tikrą elgesio kodeksų vaidmenį, kai vertinama nesąžininga komercinė veikla. Viena vertus, Direktyvos 2005/29 I priede pateiktame komercinės veiklos, kuri visomis aplinkybėmis yra laikoma nesąžininga, sąraše yra dvi komercinės veiklos rūšys, susijusios su elgesio kodeksais. Pirma, kai tvirtinama, kad prekybininkas yra pasirašęs elgesio kodeksą, kai to nėra, ir, antra, kai tvirtinama, kad elgesio kodeksui pritarė valstybės ar kitokia įstaiga, kai to nėra, galima automatiškai konstatuoti, kad komercinė veikla yra nesąžininga<sup>42</sup>.

73. Kita vertus, vertinant, ar komercinė veikla yra nesąžininga pagal Direktyvos 2005/29 5–9 straipsnių nuostatas, elgesio kodeksuose nustatytos normos ir standartai yra vienas iš elementų, į kuriuos reikia atsižvelgti. Ypač elgesio kodeksuose gali būti pateikti reikalavimai dėl profesinio atidumo tam tikrame sektoriuje<sup>43</sup>.

40 Žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios direktyvas 84/450/EEB, 97/7/EB ir 98/27/EB (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva), COM(2003) 356 galutinis, 72 punktą.

41 Žr. Direktyvos 2005/29 2 straipsnio f punktą.

42 Žr. Direktyvos 2005/29 I priedo 1 ir 3 punktus.

43 Žr. Direktyvos 2005/29 20 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta: „[r]eikėtų, kad tuose sektoriuose, kuriuose yra specifiniai privalomi prekybininkų elgesį reglamentuojantys reikalavimai, būtų pateiktas ir profesinio atidumo reikalavimų tame sektoriuje pagrindas <...>“. Šiuo klausimu taip pat žr. Direktyvos 2005/29 6 straipsnio 2 dalies b punktą.



74. Vis dėlto Direktyvoje 2005/29 nustatomi ir papildomi reikalavimai dėl nesąžiningos komercinės veiklos. Vien tai, kad prekybininkas nesilaikė elgesio kodekso reikalavimų, negali savaime ir automatiškai reikšti nesąžiningos komercinės veiklos buvimo fakto. Direktyva reikalauja įvertinti, atsižvelgiant į faktines kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, ar nagrinėjamas komercinis sandoris yra nesąžiningas pagal direktyvos 5–9 straipsniuose nustatytus kriterijus<sup>44</sup>.

75. Be elgesio kodeksų vaidmens vertinant nesąžiningos komercinės veiklos buvimo faktą, šalia galimybės imtis teisinių veiksmų arba skundų nagrinėjimo mechanizmo administracinėse institucijose Direktyvos 2005/29 10 straipsnis, kurį minėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, numato, kad nesąžiningos komercinės veiklos kontrolę taip pat gali vykdyti ir už kodeksus atsakingi subjektai. Todėl elgesio kodeksai turėtų padėti kovoti su nesąžininga komercine veikla, sukuriant papildomas kontrolės priemones. Elgesio kodeksuose nustatytais elgesio normomis ir standartais siekiama padėti prekybininkams veiksmingai taikyti direktyvos principus savo kasdienėje veikloje konkrečiame sektoriuje<sup>45</sup>. 10 straipsnis aiškiai nustato, kad už kodeksus atsakingų subjektų vykdoma kontrolė „niekada nelaikoma lygiaverte“ kreipimuisi į teismines arba administracines institucijas ir nedaro elgesio kodeksų turinio teisiškai vykdytinu.

76. Svarbu pažymėti ir tai, kad net jei būtų nustatyta, kad komercinė veikla, kai prekybininkas nesilaiko elgesio kodekso, yra nesąžininga, vienintelė dėl to kylanti teisinė pasekmė remiantis Direktyva 2005/29 būtų ta, jog sankcija bus paskirta konkrečiam prekybininkui. Kaip paaikškinta šios išvados 47–49 punktuose ir kaip pažymėjo Komisija ir Ispanijos vyriausybė, dėl elgesio kodeksų vykdymo direktyvoje vartotojui nėra numatyta jokios atskiros sutartinių teisių gynimo priemonės.

77. Kadangi Direktyva 2005/29 nenustato vartotojui jokių atskirų teisių gynimo priemonių, kuriomis būtų užtikrintas elgesio kodekso laikymasis, kiekviena valstybė narė turi nustatyti elgesio kodekso nesilaikymo pasekmes, jeigu yra sukurti „pakankami ir veiksmingi būdai“ kovoti su nesąžininga komercine veikla.

78. Jei kalbėtume konkrečiai apie Geros bankininkystės praktikos kodeksą, Ispanijos teisėje numatyta skundų teikimo Ispanijos bankui (*Banco de España*) tvarka. Skundai dėl tariamo kredito įstaigos kodekso nesilaikymo gali būti teikiami Ispanijos bankui, kuris gali skirti finansines sankcijas ir nurodyti minimam bankui laikytis kodeksų. Tai atitinka aukščiau nurodytus Direktyvoje 2005/29 išdėstytus reikalavimus dėl elgesio kodeksų<sup>46</sup>.

79. Taigi atsakymas į antrąjį ir trečiąjį klausimus turi būti toks, kad Direktyva 2005/29 nedraudžia nacionalinės teisės aktų, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje, kuriuose vartotojams nenumatyta jokių atskirų sutartinių teisių gynimo priemonių tais atvejais, kai prekybininkas nesilaiko elgesio kodekso.

44 Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2005/29 17 konstatuojamąją dalį ir 2016 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Deroo-Blanquart* (C-310/15, EU:C:2016:633, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija); 2013 m. sausio 17 d. Sprendimą *Köck* (C-206/11, EU:C:2013:14, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija); 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *CHS Tour Services* (C-435/11, EU:C:2013:574, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2017 m. spalio 19 d. Sprendimą *Europamur Alimentación* (C-295/16, EU:C:2017:782, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

45 Žr. pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl nesąžiningos verslo įmonių komercinės praktikos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios direktyvas 84/450/EEB, 97/7/EB ir 98/27/EB (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva), COM(2003) 356 galutinis, 72 ir 73 punktai.

46 Nagrinėjamu atveju *Bankia* ir Ispanijos vyriausybė laikosi nuomonės, kad Geros bankininkystės praktikos kodeksas iš tikrųjų nėra „elgesio kodeksas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2005/29. Pagal Karaliaus dekreto-įstatymo 6/2012 5 straipsnio 4 dalį ir 15 straipsnį Geros bankininkystės praktikos kodeksas grindžiamas teisiniu dokumentu ir, kai kredito įstaiga sutinka jo laikytis, jis tampa privalomas pagal teisės aktus. Todėl atrodo, kad Geros bankininkystės praktikos kodeksas iš tikrųjų nėra elgesio kodeksas, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą. Tačiau tai yra fakto klausimas, todėl jį turi spręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į sąvoką „elgesio kodeksas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 2f straipsnį.



#### IV. Išvada

80. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Juzgado de Primera Instancia No 5 de Cartagena* (Kartachenos pirmosios instancijos teismas Nr. 5, Ispanija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) nedraudžia nacionalinės teisės nuostatų, kaip antai reguliuojančių išieškojimą iš hipoteka įkeisto turto Ispanijoje – Civilinio proceso kodekso (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) 695 ir paskesni straipsniai, siejami su jo 552 straipsnio 1 dalimi – kuriose nenumatyta galimybė teismui vykdyti nesąžiningos komercinės veiklos kontrolę nei *ex officio*, nei vienos iš šalių prašymu.
2. Direktyva 2005/29 nedraudžia nacionalinės teisės nuostatų, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamų Ispanijos teisės nuostatų, kurios nenumato vartotojų individualių sutartinių teisių gynimo priemonių, kai prekiautojas nesilaiko elgesio kodekso.